

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра політики в сфері боротьби зі злочинністю та
кримінального права

**СИЛАБУС
ВИБІРКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**

**ПРАВИЛА ВІЙНИ ТА ЗАХИСТ ЛЮДИНИ В УМОВАХ
ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Рекомендовано для освітніх програм неюридичних
спеціальностей

Затверджено на засіданні кафедри
політики в сфері боротьби зі
злочинністю та кримінального права
Протокол № __ від _____

м. Івано-Франківськ - 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Правила війни та захист людини в умовах збройного конфлікту
Викладач	д.ю.н., проф. Козич І.В.
Контактний телефон викладача	0979739002
E-mail викладача	ihor.kozych@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/ При вивченні навчальної дисципліни можуть використовуватися можливості платформ Google Classroom, Google Meet, Zoom та ін.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі студентами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри _____. Також можливі консультації шляхом листування через корпоративну електронну пошту
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є правила ведення збройних конфліктів, базові правила поведінки в різних ситуаціях, пов'язаних зі збройним конфліктом, а також особливості захисту людини в умовах збройного конфлікту. Навчальна дисципліна сформована за спрощеним підходом до юридичної складової, адаптована для здобувачів неюридичних спеціальностей і фокусується на практичних аспектах регулювання життя цивільного населення під час війни.</p> <p>Професійна та повсякденна діяльність будь-якого фахівця в Україні сьогодні відбувається на тлі війни. Незалежно від того, чи ви вчитель, програміст чи економіст, ви стикаєтеся з викликами: повітряні тривоги, мобілізаційні процеси, волонтерство, інформаційні загрози. Життя вимагає розуміння того, де проходить межа між цивільним життям та участю у бойових діях.</p> <p>Практичне значення дисципліни полягає у формуванні культури безпеки та відповідної правосвідомості в умовах збройного конфлікту. Вивчення сфокусоване не на юридичних конструкціях, а алгоритмах дій: як відрізнити законну ціль від цивільного об'єкта? що можна, а що заборонено фотографувати? який правовий статус мають волонтери та медики? як захистити свої права в умовах окупації чи евакуації? Ці знання є елементами особистої безпеки та громадянської відповідальності кожного українця.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни є набуття здобувачами знань, необхідних для свідомої та безпечної поведінки в умовах воєнного стану; вироблення навичок щодо орієнтування в інформаційному просторі війни, розрізнення статусів учасників конфлікту та розуміння механізмів гуманітарного захисту, які гарантує міжнародне право.</p> <p>Основними <u>цілями</u> вивчення дисципліни є набуття здобувачами знань та вмінь використовувати існуючі норми гуманітарного права з метою мінімізації ризиків для власного життя та здоров'я; швидко оцінювати правомірність дій військових та цивільних осіб у кризових ситуаціях, що дає можливість бути відповідальним громадянином, ефективно займатися волонтерством та уникати дій, що можуть бути кваліфіковані як правопорушення.</p>	

4. Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

Здатність діяти згідно з етичними нормами, поважати права людини у екстремальних умовах збройного конфлікту. Вміння коректно аналізувати інформацію про збройний конфлікт

Фахові компетентності

Здатність ідентифікувати загрози на основі зовнішніх ознак (розпізнавальні знаки комбатантів, мінні небезпеки, типи об'єктів) та обирати модель поведінки, що гарантує збереження статусу цивільної особи (не втратити захист через участь у бойових діях).

Здатність розрізняти інформацію, поширення якої є законним, від тієї, що становить загрозу нацбезпеці (коригування вогню, зйомка роботи ППО). Здатність розуміти правові наслідки своїх дій у соцмережах. Розуміння правових меж волонтерської діяльності, правил надання гуманітарної допомоги та взаємодії з міжнародними місіями (МКЧХ, ООН).

Програмні результати навчання

Вміти описувати, пояснювати й оцінювати процеси, що супроводжують збройний конфлікт, у різних контекстах. Розуміти політичні і гуманітарні наслідки збройного конфлікту.

Аналізувати та коректно оцінювати повідомлення в медіа

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12
семінарські	18
практичні	0
лабораторні	0
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркового
1	будь-яка неюридична	3-ій	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	Семінарські заняття	сам.роб.

Змістовий модуль 1. Я — цивільний. Мої права та межі дозволеного в рамках збройного конфлікту

Тема 1. Правила війни: чому це стосується кожного

Війна чи збройний конфлікт. Співвідношення права війни (jus in bello) та права на війну (jus ad bellum): як агресор виправдовує вторгнення. Простими словами про Женевські конвенції. Чому війна — це не хаос, а регламентований процес. Різниця між «вбивством» і «ліквідацією законної цілі».

2	2	8
---	---	---

Тема 2. Свій/Чужий: як не стати мішенню Статус комбатанта та військовополоненого: привілеї та ризику. Різниця між шпигунами, найманцями/ПВК та добровольцями. Камуфляж для цивільного — погана ідея. Статус волонтерів, медиків, капеланів. Що таке «пряма участь у бойових діях» і як випадково не стати «законною ціллю»	2	4	8
Тема 3. Інформаційна безпека цивільного Смартфон як зброя. Правова відповідальність за фото/відео фіксацію військових. Як безпечно вести соцмережі. Фейки та ІПСО: як не стати "корисним ідіотом" ворога.	2	2	10
<i>Змістовий модуль 2. Життя в умовах збройного конфлікту.</i>			
Тема 4. Засоби ведення війни та захист. Заборонена зброя (фосфор, касети) — як розпізнати. Мінна безпека (базові правила). Евакуація та гуманітарні коридори: як це працює юридично і фактично.	2	4	12
Тема 5. Життя в окупації та взаємодія з окупаційною владою Права людини на окупованій території. Гуманітарна допомога. Питання колабораціонізму: межа між виживанням і зрадою	2	2	10
Тема 6. Відповідальність та справедливість. Що таке воєнний злочин? Документування воєнних злочинів - куди звертатися, якщо ви стали свідком/жертвою. Як отримати статус постраждалого. Репарації: міф чи реальність.	2	4	12
ЗАГ.:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Визначається Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf , а також вимогами до оцінювання, чинними на факультеті історії, політології і міжнародних відносин (за наявності)		
Вимоги до письмових робіт	Передбачається виконання декількох групових симуляційних завдань		
Семінарські заняття	Завдання для семінарських занять визначені у методичних вказівках, що розміщені на сайті кафедри _____, а також в системі		

	дистанційного навчання. Максимальна кількість балів за семінарські заняття – 45.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студенту виставляється залік за умови виконання всіх видів робіт, передбачених навчальною програмою. Наявність хоча б одного пропущеного і невідпрацьованого лабораторного заняття є підставою для не виставлення заліку
Підсумковий контроль	Залік. Підсумковий бал складається з суми підсумкового балу за семінарські заняття (максимально 45 балів), балу за самостійну роботу (максимально 5 балів), а також балу за кумулятивну залікову роботи (50 балів). Підсумковий бал становить максимум 100 балів.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Зміст питань, форма та структура завдань та інструкції щодо виконання обов'язкових (практичних (електронних) завдань) та додаткових (письмових завдань за питаннями самостійного опрацювання, письмових експрес-опитувань тощо) письмових робіт визначаються викладачем. За бажанням (для отримання додаткових балів) студенти можуть виконувати індивідуальні завдання. Види, інструкції щодо виконання індивідуальних завдань знаходяться на кафедрі та на сайті кафедри _____

Академічна доброчесність:

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, визначених Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>, усвідомлюючи наслідки порушення.

Реагування на порушення академічної доброчесності здійснюється відповідно до встановлених процедур https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/05/pr.01.1.1-08_2024-protsedura_8_universytet.pdf.

Відвідування занять:

Очікується, що всі студенти відвідають лекції і лабораторні заняття. Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття.

Неформальна освіта:

Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Женевські конвенції про захист жертв війни : Міжнародні документи від 12.08.1949. *Верховна Рада України : офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154
2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) : Міжнародний документ від 08.06.1977. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199
3. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) : Міжнародний документ від 08.06.1977. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200
4. Римський статут Міжнародного кримінального суду : Міжнародний документ від 17.07.1998 (ратифіковано Законом України № 3909-IX від 21.08.2024). *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588

Основна література

5. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право: Загальний курс : підручник / пер. з англ. ; Міжнар. Ком. Червоного Хреста. Київ : МКЧХ, 2020. 398 с. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2021/05/Nils-Melzer-Comprehensive-introduction-to-IHL-UKR.pdf>
6. Базов О. В., Короткий Т. Р. Міжнародне гуманітарне право : навчальний посібник. Київ : Фенікс, 2023. 288 с.
7. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право : навчально-методичний посібник / О. Войтенко, М. Гнатовський, Т. Короткий та ін. ; за заг. ред. Т. Короткого. Київ : УГСПЛ, 2024. 252 с. URL: https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2024/08/Vyvchaiuchy-MHP_elektronna-versiia.pdf
8. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., доповн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с

Додаткова література (Політика, медіа, комунікації)

9. 100 складних питань з міжнародного гуманітарного права та прості відповіді на них : довідник для журналістів / Т. Печончик, І. Яковенко ; Центр прав людини ZMINA. Київ, 2020. URL: <https://zmina.ua/publication/dovidnyk-dlya-zhurnalistiv-100-skladnyh-pytan-z-mizhnarodnogo-gumanitarnogo-prava-ta-prosti-vidpovidi-na-nyh/>
10. Термінологічний словник російсько-української війни / [В. Васютинський, П. Горностаї, І. Губеладзе, Л. Найдьонова, М. Слюсаревський, С. Чуніхіна] ; за ред. М. М. Слюсаревського ; упоряд. С. Л. Чуніхіна ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Київ : Ін-т соціальної та політичної психології НАПН України, 2022. - 20 с. <https://naps.gov.ua/uploads/files/press/2022/warvoc.pdf>
11. Як висвітлювати збройні конфлікти та працювати в гарячих точках : рекомендації / Інститут масової інформації. 2023. URL: <https://imi.org.ua/advice/korysni-posylannya-yak-vysvitlyuvaty-zbrojni-konflikty-ta-yak-pratsyuvaty-v-garyachyh-tochkah-i43784>
12. Рекомендації Комісії з журналістської етики щодо висвітлення подій, пов'язаних з воєнними діями : збірник рекомендацій. Київ : КЖЕ, 2024. URL:

<https://cje.org.ua/statements/rekomendatsii-kzhe-shchodo-vysvitlennia-zahybeli-liudey-pid-chas-viyny/>

13. Зброя інформаційної війни : аналітичний звіт / Центр протидії дезінформації при РНБО України. Київ, 2024. URL: <https://cpd.gov.ua/manual/posibnyk-zbroya-informacijnoyi-vijny/>